

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

ANKARA HAYMANA BELEDİYESİ

2021 YILI SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2022

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	9
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	10
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	10
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	12
7.	DENETİM BULGULARI.....	12

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu	4
Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	4
Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu.....	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri.....	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri.....	6
Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 8: Belediye Taşınmazlarına Ayrılan Amortismanlar	19
Tablo 9: Borç Stokunun Hesabı Tablosu	29

KISALTMALAR

KDV: Katma Değer Vergisi

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

TL: Türk Lirası

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Gider Taahhütleri ve Gider Taahhütleri Karşılığı Hesaplarının Kullanılmaması
2. Belediyenin Tahsisli Olarak Kullandığı ve Başka Kurumlara Tahsis Ettiği Taşınmazların Muhasebe Sisteminde İzlenmemesi
3. Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabının Gerçeği Yansıtması
4. Nihai Tüketici Olarak Satın Alınan Mal veya Hizmetler İçin Ödenen Katma Değer Vergisinin Söz Konusu Mal veya Hizmetin Maliyet Bedeline İlave Edilmemesi
5. Peşin Tahsil Edilen Kira Gelirlerinin Gelecek Aylara ve Yıllara Ait Gelirler Hesaplarında Takip Edilmemesi
6. Taşınmazlara İlişkin Amortisman Kayıtlarının Hatalı Yapılması

B. Diğer Bulgular

1. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden Alınması Gereken Gelir Paylarının Takibinin Yapılmaması
2. Telekomünikasyon Altyapı ve Şebekelerinden Alınması Gereken Geçiş Hakkı Bedellerinin Alınmaması
3. Belediyenin Bazı Gelirlerine Yönelik Takip ve Tahsilatların Yapılmaması
4. Doğrudan Teminle Yapılan Alımlarda Hatalı Uygulamalar Bulunması
5. Yapım İşlerinde Alt Yükleniciye Yaptırılan İş Kısımlarının Mevzuatın Belirlediği Limitlerin Üzerinde Olması
6. Avans Ödemelerinde Hatalı Uygulamalar Yapılması
7. Borçlanma Sınırının Aşılması
8. Gecekondu Fonundaki Paraların Amacı Dışında Belediyenin Diğer Harcamalarında Kullanılması

9. Taşınmazların Standart Formlara Uygun Kaydedilmemesi ve Cins Tashihlerinin Yapılmaması

10. Bütçe Emanete Alınan Tutarların Emanete Alınma Sırasına Göre Ödenmemesi, Muhasebe İşlem Fişine Bağlanması Gereken Belgelerin Eklenmemesi

11. Sosyal Yardımlarda İzlenecek Usul ve Esasları Belirleyen Yönetmelik Düzenlenmemesi

12. Temsil Ağırlama Ödeneğinin Kullanımında Hatalı Uygulamalar Bulunması

13. Taşınmaz Kira Gelirlerinin Nazım Hesaplarda İzlenmemesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Belediyeler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 127'nci maddesinde, belediye halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçimlerle oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Belediyelerin kuruluş, görev ve yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği Anayasa'da hüküm altına alınmıştır.

Haymana Belediyesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yer alan sınıflandırma çerçevesinde, genel yönetim kapsamında yer almakta olup faaliyetlerini 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun verdiği yetki ve sorumluluklar çerçevesinde yürütmektedir. Belediye, büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan bir ilçe belediyesidir ve belediyenin sınırları, bulunduğu ilçenin mülki sınırlarıdır.

Kamu İdaresinin temel mevzuatı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunu olup bu Kanunlarda kurumun görev, yetki, sorumlulukları ile organları, teşkilatı, bütçe ve denetimi gibi temel hususlar düzenlenmektedir. Bununla birlikte görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerde de düzenlenmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde, büyükşehir belediyelerinin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Söz konusu görev ve yetkiler genel olarak 5393 sayılı Kanun'da belirtilen görev ve yetkilerin paylaşımından ibarettir. Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyonun büyükşehir belediyesi tarafından sağlanması da hüküm altına alınmıştır. Büyükşehir belediyelerinin, kendi sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında 5393 sayılı Kanun'da yer verilen yetki, imtiyaz ve muafiyetlerin geçerli olduğu da mezkûr Kanun'da belirtilmiştir.

5393 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinde, belediyelerin mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; kentsel altyapı, çevre sağlığı, temizlik, katı atık, zabıta, itfaiye, mezarlıklar, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, öğrenci yurtları, sosyal hizmetler, nikâh ve benzeri hizmetleri yapacağı veya yaptıracığı bunun yanı sıra devlet okullarının ve mabetlerin tüm

ihtiyaçlarını karşılayabileceği, sağlıkla ilgili tesisler açabileceği, sporu teşvik edebileceği ve gıda bankacılığı yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde; belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, yönetmelik çıkarmak, belediye gelirlerini tahsil etmek, temiz su atık su tesisleri kurup işletmek, ulaşım hizmetlerini görmek, ticari hayata katkı sağlamak gibi yetki ve imtiyazlar sayılmıştır.

Merkezi idarenin, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla mahalli idareler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu Anayasa'da hüküm altına alınmıştır. Bu idari vesayet yetkisi denetim ve soruşturma konularında İçişleri Bakanlığı tarafından, yönetsel konularda ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

5393 sayılı Kanun'da Belediye organları; Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı olarak öngörülmüştür. Karar organı olan Belediye Meclisi, biri Belediye Başkanı olmak üzere 16 üyeden oluşmaktadır.

Belediye teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak yazı işleri, mali hizmetler, fen işleri ve zabıta birimlerinden oluşmaktadır. Beldenin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler kurulabilmektedir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin yetkisi dâhilindedir.

Belediyelerdeki tüm kadrolara yapılacak olan atamalar kanun ve yönetmeliklerde belirtilen kriterlere uygun olarak belediye başkanı tarafından yapılmakta, birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadrolarına yapılan atamalar ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulmaktadır. 5393 sayılı Kanun'a istinaden belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, beldenin nüfus sayısına göre en çok dört adet belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilmektedir.

Haymana Belediyesinin teşkilat yapısında, doğrudan Başkana bağlı birim bulunmamaktadır. Başkana bağlı memurlar arasından atanan iki, meclis üyeleri arasından

görevlendirilen bir olmak üzere üç adet başkan yardımcısı görev yapmaktadır. Belediyenin 15 adet hizmet birimi, alan ve amaçlarına göre ilgili başkan yardımcılarına bağlıdır.

Belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan belediye personeline ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	138	25
Sözleşmeli Personel	29	18
Kadrolu İşçi	83	52
Geçici İşçi	-	-
Toplam	250	95
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel	-	40

Belediyenin doğrudan hissedarı olduğu 1 adet şirketi bulunmaktadır.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır. Bütçe işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir.

Bütçe; belediyenin stratejik planına ve performans programına uygun olarak, analitik bütçe sistemine göre belediye başkanı tarafından hazırlanan, mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren ve belediye meclisince kabul edilen bir karardır. Bu kapsamda Haymana Belediyesi, faaliyetlerini ilgili mali yılı bütçesi ile verilen ödenekler ile yürütmektedir.

Haymana Belediyesinin 2021 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yılandan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe ile Verilen Ödenek (TL)	Eklenen/Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
01	Personel Giderleri	-	9.153.221,00	1.557.056,57	10.710.277,57	10.637.246,23	73.031,34	0,00
02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	-	1.191.344,00	519.910,89	1.711.254,89	1.706.706,91	4.547,98	0,00
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	-	17.833.783,00	6.363.523,38	24.197.306,41	24.081.226,25	116.080,16	0,00
04	Faiz Giderleri	-	61.600,00	-61.600,00	0,00	0,00	0,00	0,00
05	Cari Transferler	-	117.040,00	-27.250,64	89.789,36	68.071,50	21.717,86	0,00
06	Sermaye Giderleri	-	7.527.300,00	-3.644.384,20	3.882.915,80	3.882.311,80	604,00	0,00
07	Sermaye Transferleri	-	3.080.000,00	-80.000,00	3.000.000,00	3.000.000,00	0,00	0,00
08	Borç Verme	-	14.784,00	-8.624,00	6.160,00	0,00	6.160,00	0,00
09	Yedek Ödenek	-	2.160.928,00	2.160.928,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam		0,00	41.140.000,00	2.457.704,00	43.597.704,00	43.375.562,69	222.141,34	0,00

Haymana Belediyesinin 2021 mali yılı bütçesi ile 41.140.000,00 TL ödenek öngörülmüş olup yıl içinde eklenen 2.457.704,00 TL ödenekle birlikte 2021 yılı ödenek toplamı 43.597.704,00 TL olmuştur. Yıl içinde 43.375.562,69 TL Bütçe Gideri yapılmış, 222.141,34 TL ödenek iptal edilmiştir.

Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	4.161.942,40	3.459.973,35	166.475,29	3.293.498,06	79,13
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	2.769.062,56	1.342.923,48	5.250,69	1.337.672,79	48,30
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	1.981.216,16	2.809.135,53	-	2.809.135,53	141,78
05- Diğer Gelirler	26.536.084,08	27.398.775,65	10.486,29	27.388.289,36	103,21

06- Sermaye Gelirleri	5.691.694,80	9.123.223,82	-	9.123.223,82	160,29
08- Alacaklardan Tahsilat	-	-	-	-	-
09- Red ve İadeler	-	-	-	-	-
Toplam	41.140.000,00	44.134.031,83	182.212,27	43.951.819,56	106,83

Tabloya göre Haymana Belediyesinin 2021 yılında net bütçe geliri, bütçe gelir tahmininin %106 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	9.153.221,00	10.637.246,23	116,21
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	1.191.344,00	1.706.706,91	143,25
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	17.833.783,00	24.081.226,25	135,03
04- Faiz Gideri	61.600,00	-	-
05- Cari Transferler	117.040,00	68.071,50	58,16
06- Sermaye Giderleri	7.527.300,00	3.882.311,80	51,57
07- Sermaye Transferleri	3.080.000,00	3.000.000,00	97,40
08- Borç Verme	14.784,00	-	-
09- Yedek Ödenekler	2.160.928,00	-	-
Toplam	41.140.000,00	43.375.562,69	105,43

Tabloya göre 2021 yılında bütçe giderleri % 105,43 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Belediyenin bütçe gelirler ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2020 yılının 2019 yılına, 2021 yılının 2020 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri

Bütçe Çeşidi	Gelirinin	2019 Yılı (TL) (A)	2020 Yılı (TL) (B)	2021 Yılı (TL) (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Vergi Gelirleri		1.345.358,71	3.051.014,93	3.459.973,35	126	13,40
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri		799.127,49	833.078,31	1.342.923,48	4	61,20
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler		2.724.177,23	-	2.809.135,53	-	-
Diğer Gelirler		22.119.884,89	25.149.113,61	27.398.775,65	13	8,95
Sermaye Gelirleri		2.564.488,24	4.377.016,98	9.123.223,82	70	108,43
Toplam		29.553.036,56	33.410.223,83	44.134.031,83	13	32
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)		4.816,15	38.410,56	182.212,27	690	374
Net Toplam		29.548.220,41	33.371.813,27	43.951.819,56	12,94	31,70

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2021 yılında gelirler bir önceki yıla göre 10.606.204,58 TL'lik (%31,70) artış göstermiştir. Bu çerçevede; Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinde 509.845,17 TL (%61) ve sermaye gelirlerinde 4.746.206,84 TL (%108) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Artışın büyük oranda sermaye gelirlerindeki artıştan kaynaklandığı, söz konusu gelir kalemindeki artışın nedeninin ise yıl içerisinde Belediyeye ait taşınmazların satışı olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri

Bütçe Çeşidi	Giderinin	2019 Yılı (TL) (A)	2020 Yılı (TL) (B)	2021 Yılı (TL) (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri		6.297.167,03	11.284.741,89	10.637.246,23	79,20	-5,73
SGK Devlet Prim Giderleri		857.608,41	1.482.631,83	1.706.706,91	72,88	15,11
Mal ve Hizmet Alım Giderleri		17.128.882,26	21.584.064,65	24.081.226,25	26,01	11,56
Faiz Giderleri		-	-	-	-	-
Cari Transferler		41.766,43	57.863,48	68.071,50	38,54	17,64
Sermaye Giderleri		3.035.438,40	1.560.286,12	3.882.311,80	-48,59	148,82
Sermaye Transferleri		1.022.000,00	-	3.000.000,00	-100	300
Borç Verme		-	-	-	-	-
Yedek Ödenekler		-	-	-	-	-
Toplam		28.382.862,53	35.969.587,97	43.375.562,69	26,72	20,59

Belediyenin bütçe giderleri toplamı 2021 yılında 2020 yılına göre 7.405.974,72 TL (%20,59) artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2021 yılında personel giderlerinin 647.495,66TL (%6) azaldığı görülmekle beraber mal alım ve hizmet giderlerinde 2.497.161,60 TL'lik (%11,57), sermaye giderlerinde 2.322.025,68 TL'lik (%248,82) ve sermaye transferlerinde 3.000.000,00 TL'lik artış olup sermaye transferlerindeki artışın Belediyenin %100'üne sahip olduğu şirketin sermayesinin söz konusu tutar kadar artırılmasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın Belediyenin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2021 yılı Faaliyet Gideri 43.600.028,07 TL, Faaliyet Geliri 44.897.613,60 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 1.297.585,53 TL olarak gerçekleşmiştir.

Haymana Belediyesinin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediyenin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Belediyenin Sermaye Payı (%)
1	Haymana Jeotermal Enerji Tem. Tur.Tic.A.Ş.	11.000.000,00	11.000.000,00	%100

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

Haymana Belediyesinin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap

planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

a) Mizan cetveli

b) Temel mali tablolar

1) Bilanço

2) Faaliyet sonuçları tablosu

3) Nakit akış tablosu

c) Diğer mali tablolar

1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu

2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu

3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu

4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu

5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu

7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu

8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu

9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim

hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmamasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kanun uyarınca; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından yeterli ve etkili bir iç kontrol sisteminin kurulması gerekmektedir.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır.

31.12.2005 tarihli ve 26040 (3'üncü mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'ın "İç kontrol standartları" başlıklı 5'inci maddesinde, iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, Kanuna ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce, görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile iç kontrolün; "kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme" bileşenleri temelinde, standartlar ve sağlanması gereken genel şartlar belirlenmiş ve bu alandaki çalışmaların hazırlanacak eylem planları ile izlenmesi öngörülmüştür.

Yapılan değerlendirmede;

İç kontrol sisteminin etkin bir şekilde işletilmediği,

İş tanımlarının yapıldığı ancak iş süreçlerinin hazırlanmadığı ve hassas görevlerin tanımlanmadığı,

Kurumun amaç ve hedeflerine yönelik risklerin yıllık olarak sistemli bir şekilde belirlenmediği, bu risklerin gerçekleşme olasılıkları ve muhtemel etkilerinin analiz edilmesi ve risklere karşı eylem planı hazırlanması konularında çalışma yapılmadığı,

İç kontrol ve ön mali kontrole ilişkin usul ve esaslara göre harcama birimlerinde ve mali hizmetler biriminde yapılması gereken ön mali kontrolün etkin bir şekilde yapılmadığı,

İhtiyaç analizine dayalı hizmet içi eğitim planlamasının yapılmadığı,

Faaliyet raporunun internet sitesinden yayımlanmadığı ve iç kontrol güvence beyanının imzalanmamış olduğu tespit edilmiştir.

Belediyenin iç kontrol sistemine ilişkin yürüttüğü faaliyetler ve ulaştığı sonuçlar değerlendirildiğinde; İç Kontrol Uyum Eylem Planında belirlenen faaliyetlerin büyük çoğunluğunun 2021 yılı sonu itibarıyla tamamlanmadığı görülmüştür. İç kontrol sisteminin mevzuata uygun bir şekilde gelişiminin devamı için yukarıda belirtilen eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Haymana Belediyesinin 2021 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Gider Taahhütleri ve Gider Taahhütleri Karşılığı Hesaplarının Kullanılmaması

Belediyenin, yılı için geçerli sözleşmeler ile ertesi mali yıl veya yıllara geçerli olmak üzere yapılan sözleşmelere dayanılarak girişilen taahhütlerini 920-Gider Taahhütleri Hesabı ve 921-Gider Taahhütleri Karşılığı Hesabında izlemediği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 449'uncu maddesinde, ihale mevzuatına göre, ihale işlemleri tamamlanarak mal ve hizmet alımı ve yapım işleri için yapılan sözleşmelerin ilgili gider taahhütleri hesabıyla muhasebeleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Aynı Yönetmelik'in 450'nci maddesinde; yılı için geçerli sözleşmeler ile ertesi mali yıl veya yıllara geçerli olmak üzere yapılan sözleşmelere dayanılarak girişilen ve mevzuatı gereğince bunlara ilave edilen taahhüt tutarlarıyla bunlardan yerine getirilenler ve feshedilenlerin sözleşme fiyatlarıyla izlenmesi için 920-Gider Taahhütleri Hesabının kullanılacağı belirtilmekte, hesabın işleyişi ise 451'inci maddede açıklanmaktadır. Mezkur

Yönetmelik'in 452'nci maddesinde de 921-Gider Taahhütleri Karşılığı Hesabının, Gider Taahhütleri Hesabına borç ve alacak yazılan tutarların kaydedilmesi için kullanılacağı hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine göre sözleşmelere dayanılarak girişilen taahhüt tutarlarının 920-Giderler Taahhütleri Hesabı ve 921-Gider Taahhütleri Karşılığı hesabı aracılığıyla izlenmesi gerekmektedir. Yapılan incelemede, ihale mevzuatı uyarınca yapılan ihaleler sonucunda imzalanan sözleşmelerin bedellerinin bu hesaplarda takip edilmediği tespit edilmiştir.

Belediyenin, gelecek dönemlerde ortaya çıkacak yükümlülüklerinin mali tablolarda raporlanmasını teminen sözleşmeye dayanılarak girişilen taahhütlerini, 920-Gider Taahhütleri Hesabı ve 921-Gider Taahhütleri Karşılığı Hesabında izlemesi gerekmektedir.

BULGU 2: Belediyenin Tahsisli Olarak Kullandığı ve Başka Kurumlara Tahsis Ettiği Taşınmazların Muhasebe Sisteminde İzlenmemesi

Belediyenin diğer kamu kurumlarına tahsis ettiği ve diğer kamu idareleri tarafından Belediyeye tahsis edilen taşınmazların muhasebe sisteminde izlenmediği tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 47'nci maddesinde kamu idarelerinin, kanunlarında belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla mülkiyetlerindeki taşınmazları birbirlerine tahsis edebileceği hüküm altına alınmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75'inci maddesinde de benzer bir düzenleme ile belediyelere kendilerine ait taşınmazları diğer kamu idarelerine tahsis etme yetkisi verilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 187'inci maddesinde "*Kamu idaresinin mülkiyetinde olan taşınmazlardan diğer kamu idarelerine tahsis edilenler ve kamu idarelerince tahsisli olarak kullanılanlar yardımcı hesaplar itibarıyla izlenir.*" denilmektedir. Detaylı Hesap Planında da başka kurumlara tahsis edilen taşınmazların ilgili duran varlık hesabının 02 alt kodunda, tahsisli olarak kullanılan taşınmazların da 03 alt kodunda izleneceği gösterilmektedir. Ayrıca Detaylı Hesap Planına göre tahsis işleminin muhasebeleştirilmesinde bu hesapların karşısında başka kurumlara tahsis edilen taşınmazlar için 500.11-Tahsis Edilen Taşınmazlar Hesabı, tahsisli kullanılan taşınmazlar için de 500.12-Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar Hesabı kullanılmalıdır. Yine Yönetmelik'e göre tahsis edilen taşınmazlara ait

amortismanların çıkışının yapılması, tahsisli kullanılanların amortisman kayıtlarının da yapılması gerekmektedir.

Yönetmelik'in 188 ve 192'nci maddelerinde de tahsis edilen taşınmazların niteliğine göre, 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenler Hesabı veya 252-Binalar Hesabında takip edileceği hükmüne yer verilmiştir. Anılan Yönetmelik'in 189'uncu ve 193'üncü maddelerinde ise tahsis işleminin muhasebe kayıtlarının nasıl yapılacağı ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Yönetmelik'te belirtilen bu hükümlere göre; Belediye tarafından tahsis edilen arsa ve arazilerin, kayıtlı değerleri üzerinden 250.02 Arazi ve Arsalar Hesabına alacak, 500.11 Net Değer Hesabına borç,

Belediye tarafından tahsisli kullanılan binaların da, kayıtlı değerleri üzerinden 252.03 Binalar Hesabına borç, 500.12 Net Değer Hesabına alacak kaydedilmesi gerekmektedir.

Belediye söz konusu düzeltmenin 2022 yılı içerisinde yapıldığını ifade etmiş olsa da yapılan düzeltme Belediyenin 2021 yılı mali tabloların hatalı görünmesine engel olmamıştır.

Belediyenin taşınmaz hesaplarının incelenmesinde, Belediye tarafından 4 adet arazi ve arsanın başka kurumlara tahsis edildiği, kendisinin de tahsisli olarak kullandığı 3 adet binanın mevcut olduğu ve bunların muhasebe kayıtlarının yapılmadığı görülmüştür. Söz konusu taşınmazların tahsisine ilişkin kayıtların yapılmamış olması, Belediyenin yıl sonu bilançosunda 250-Arazi ve Arsalar Hesabı ile 252-Binalar Hesabının hatalı görünmesine sebep olmaktadır.

BULGU 3: Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabının Gerçeği Yansıtması

Belediyeye ait Şirketin bilançosunda yer alan sermaye tutarı ile Belediyenin bilançosunda yer alan 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabındaki tutarın örtüşmediği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabını açıklayan 181'inci maddesinde, bu hesabın mal ve hizmet üreten kuruluşlara nakden veya ayni olarak verilen sermaye tutarları ve bu sermaye tutarlarının işletilmesinden doğan kar ve zararlar ile bütçeye iade olunan sermayelerin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiştir. Aynı Yönetmelik'in "Hesaba ilişkin işlemler" başlıklı 182'nci maddesinde, mal ve hizmet üreten kuruluşlara gerek nominal sermaye ve gerekse ayni sermaye

transferi şeklindeki iştiraklerin gerçeğe uygun değeri ile bu hesaba kaydedileceği ve sermayesine iştirak edilen mal ve hizmet üreten kuruluşlara nakdi veya ayni sermaye şeklindeki katılımlardan bu hesapta kayıtlı tutarların, mal ve hizmet üreten ilgili kuruluşların öz kaynak hesaplarında karşılıklı olarak yer alan tutarlara eşit olması gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu Yönetmelik'in devam eden 183'üncü maddesinde ise 241 Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına hangi durumlarda borç ve alacak kaydı yapılacağı düzenlenmiş olup; nakden verilen sermayenin bir taraftan bu hesaba borç, 103 Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı veya ilgili diğer hesaplara alacak kaydedileceği, duran varlıklar içinde yer alan taşınır ve taşınmaz mallardan sermayeye eklenmek amacıyla mal ve hizmet üreten kuruluşlara verilenlerin, bir taraftan net değerinin bu hesaba, ayrılan amortisman tutarının ilgili amortisman hesabına borç, varlığın kayıtlı değerinin ise ilgili duran varlık hesabına alacak kaydedileceği ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede, 2021 yılı kesin hesap cetvelinde Belediyenin 241 Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabının 497.950,00 TL olduğu, Belediye şirketinden alınan 31.12.2021 tarihine ait bilançosunda ise Şirketin sermayesinin 11.000.000,00 TL olduğu görülmüştür.

Söz konusu husus, 2021 yılı mali tablolarında 241 Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabının 10.502.050,00 TL eksik görünmesine sebep olmaktadır. Belediye söz konusu düzeltmenin 2022 yılı içerisinde yapıldığını ifade etmiş olsa da yapılan düzeltme Belediyenin 2021 yılı mali tabloların hatalı görünmesine engel olmamıştır.

BULGU 4: Nihai Tüketici Olarak Satın Alınan Mal veya Hizmetler İçin Ödenen Katma Değer Vergisinin Söz Konusu Mal veya Hizmetin Maliyet Bedeline İlave Edilmemesi

Belediye tarafından nihai tüketici olarak satın alınan mal ve hizmetlere ilişkin ödenen katma değer vergilerinin, mevzuata göre indirim hakkı doğmadığı halde, söz konusu mal veya hizmetin maliyet bedeline ilave edilmeden indirim konusu yapıldığı tespit edilmiştir.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinin 3'üncü fıkrasının (g) bendinde belediyeler ile teşkil ettikleri birliklere, belediye tarafından kurulan veya işletilen müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetlerinin KDV'ye tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Ancak, Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin "Kamu Kurum ve Kuruluşları, Dernek ve Vakıflar ile Mesleki Kuruluşların Vergilendirilmesi"

başlıklı bölümünde, belediyeler ile teşkil ettiği birliklerin ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyet kapsamına girmeyen, kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetlerinin vergiye tabi olmadığı belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 191 İndirilecek KDV Hesabının niteliğinin düzenlendiği 153'üncü maddesinde mahalli idarelerin, bir bedel karşılığı satmak üzere ürettikleri mal veya hizmetin üretim girdisi olarak satın aldıkları mal veya hizmetlere ilişkin olarak ödemiş oldukları Katma Değer Vergisini indirim konusu yapacağı belirtilmiştir. Bunun dışında kurumun satışa konu olmayan kamu hizmeti üretiminde nihai tüketici olarak kullanmak veya tüketmek üzere satın alınmış mal veya hizmet için ödenen Katma Değer Vergisinin indirim konusu yapılamayacağı ve bu tutarların ilgili gider hesabı veya varlık hesabına yapılacak muhasebe kaydında maliyet bedeline ilave edileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu Yönetmelik'in 154'üncü maddesinde ise 191 İndirilecek KDV Hesabının nasıl kullanılacağı ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Belediyenin mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödediği Katma Değer Vergisinin tamamını indirim konusu yaptığı görülmüştür. Belediyenin, satışa konu mal veya hizmetin üretiminde girdi olarak kullanılacak alımlara ilişkin ödendiği Katma Değer Vergisini indirim konusu yapması, bunların dışındaki alımlarında ise söz konusu vergiyi indirim konusu yapmaksızın doğrudan malın veya hizmetin maliyetine eklemesi gerekmektedir.

Söz konusu uygulama neticesinde ay sonlarında 191 İndirilecek Katma Değer Vergisi Hesabı ile 391 Hesaplanan Katma Değer Vergisi Hesabının mahsup edilmesi ile ortaya çıkan 190 Devreden Katma Değer Vergisi Hesabı bilançoda, dönen varlıklar hesap grubunun yaklaşık %10'u nispetinde 3.589.735,73 TL gibi yüksek bir tutarda görünmektedir. Ayrıca uygulama, faaliyet sonuçları tablosunda 630 Giderler Hesabı olması gerektiğinden daha düşük yer almasına ve söz konusu KDV aktifleştirilecek bir unsura ilişkin ise ilgili hesapları 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabı ve 25 grubundaki Sabit Kıymetler Hesaplarının Bilançoda eksik görünmesine sebep olmuştur. Belediye söz konusu düzeltmenin 2022 yılı içerisinde yapıldığını ifade etmiş olsa da yapılan düzeltme Belediyenin 2021 yılı mali tabloların hatalı görünmesine engel olmamıştır.

İndirim konusu yapılamayacak işlemlere ilişkin KDV tutarlarının 630 Giderler hesabı ya da ilgili varlık veya stoklar hesabının maliyetine eklenerek muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 5: Peşin Tahsil Edilen Kira Gelirlerinin Gelecek Aylara ve Yıllara Ait Gelirler Hesaplarında Takip Edilmemesi

Belediyece peşin tahsil edilen kira gelirlerinin gelecek aylara ve yıllara ait gelirler hesaplarına kaydedilmediği görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 286 ve 287'nci maddelerinde 380 Gelecek aylara ait gelirler hesabının, içinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak gelecek aylara ait olan peşin tahsil edilmiş gelirlerin izlenmesi için kullanılacağı, peşin tahsil edilen gelirlerin ilgili oldukları ay sonlarında tahakkuk ettirilmek üzere 380 no.lu hesapta izleneceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in 335 ve 336'ncı maddelerinde de 480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabının dönem içinde tahsil edilen ancak gelecek yılların faaliyet hesaplarına dâhil edilecek olan gelirlerin izlenmesi için kullanılacağı, peşin tahsil edilen gelirlerden takip eden dönemlerde tahakkuk ettirilmesi gerekenlerin, ilgili oldukları yılda tahakkuk ettirilmek üzere 480 no'lu hesapta izleneceği belirtilmiştir.

Söz konusu Yönetmelik hükümlerine ve muhasebenin temel ilkelerinden dönemsellik ilkesi gereği peşin tahsil edilmiş gelirlerden gelecek aylara ait olan kısımlar 380-Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabına, içinde bulunulan faaliyet dönemini takip eden dönemlerde tahakkuk ettirilmesi gerekenler ise 480-Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabına kaydedilmelidir. Ancak, idarenin peşin olarak tahsil ettiği kira gelirlerini 380 ve 480 numaralı hesaplara kaydetmediği, 600 Gelirler hesabına kaydettiği görülmüştür.

Belediyece peşin tahsil edilen kira gelirlerinin gelecek aylara ve yıllara ait gelirler hesaplarına kaydedilmeden doğrudan Gelir kaydedilmesi Gelecek dönemlere ait gelirlerin bu dönemin geliriymiş gibi görünmesine ve Faaliyet sonuçları tablosunun fazla görünmesine, bilançoda da 380 ve 480 numaralı hesapların görünmemesine sebep olmuştur.

Belediyenin peşin tahsil edilen kira gelirlerinin, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde tanımlanan dönemsellik kavramı gereğince dönem ayırıcı hesaplardan 380 ve 480 hesaplarında izlenmesi gerekmektedir.

BULGU 6: Taşınmazlara İlişkin Amortisman Kayıtlarının Hatalı Yapılması

Taşınmazlara ayrılan amortismanların hatalı olarak uygulandığı görülmüştür.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 187'nci maddesinde bir yıldan fazla kullanılabilen ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz kalan maddi duran varlıklar için amortisman ayrılacağı belirtilmiştir. Adı geçen Yönetmelik'in 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabının niteliği ve işleyişinin açıklandığı 202'nci ve 203'üncü maddelerinde ise söz konusu hesabın maddi duran varlık bedellerinin ekonomik ömrü içerisinde giderleştirilmesi ve hesaben yok edilmesini izlemek için kullanılacağı ve maddi duran varlıklar hesapları için ayrılan amortisman tutarlarının yılsonunda bu hesaba alacak, 630 Giderler Hesabına borç kaydedileceği belirtilmiştir.

04.11.2015 tarihli ve 29522 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Amortisman ve Tükenme Paylarına İlişkin 47 sıra No.lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği'nin "Amortisman ve tükenme payı süre ve oranları" başlıklı 6'ncı maddesinde amortisman ve tükenme payı süresinin duran varlıkların aktife girdiği yıldan başlayacağı belirtilmiş ve Tebliğ'in eki listesinde boru hatları, su isale hatları, kanalizasyon hatları için yıllık %2,5, yollar ve su kuyuları için %5, diğer yeraltı ve yerüstü düzenleri için %5, binalar için %2 oranlar üzerinden amortisman ayrılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Belediyenin varlıkları ve varlıklarına yönelik amortisman kayıtlarının incelenmesi neticesinde, mali tablolarda 252- Binalar Hesabına kayıtlı otel, alışveriş ve iş merkezleri gibi taşınmazlara yönelik bugüne kadar hiç amortisman ayrılmadığı; 251- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabına kayıtlı su isale hatlarına yönelik ise varlıkların muhasebe değerinden daha yüksek tutarda amortisman ayrıldığı tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin detaylı tabloya aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 8: Belediye Taşınmazlarına Ayrılan Amortismanlar

Hesap Adı	Hesap Alt Kod Detayı	Varlıkların Kayıtlı Toplam Değeri	Varlıklara Bugüne Kadar Ayrılan Amortisman Tutarı
251- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	Su İsale Hatları	4.108,20	203.477,35
	Pazar Yeri	372.470,58	0,00
TOPLAM		376.578,78	203.477,35
252- Binalar	Üniversite, Akademi, Enstitü ve Yüksek Okul Binaları	10.000,00	0,00
	Oteller	233.435,00	0,00
	Alışveriş ve İş Merkezleri	604.864,54	0,00
	Diğer	63.816,33	0,00
TOPLAM		912.115,87	0,00

Tabloda görüleceği üzere, 251- Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabında kayıtlı 4.108,20 TL değerindeki su isale hatlarına bugüne kadar 203.477,35 TL amortisman ayrılmış olmasına karşın, ilgili hesapta 372.470,58 TL değerinde pazar yeri olarak kayıtlı taşınmazlara ve 252- Binalar Hesabında kayıtlı 912.115,87 TL değerindeki taşınmazlara bugüne kadar hiç amortisman ayrılmadığı görülmüştür. Bugüne kadar hiç amortisman ayrılmayan taşınmazlara ayrılması gereken amortisman tutarının, hatalı olarak fazla ayrılan amortisman tutarından fazla olması Belediyenin bilançosunda 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabında yer alan tutarın olması gerekenden daha düşük görünmesine, faaliyet sonuçları tablosunda ise 630 Giderler Hesabının eksik görünmesine yol açmıştır.

Belediyeye ait varlıkların faydalı ömürlerinin takibinin sağlanabilmesi için amortisman kayıtlarının sağlıklı bir şekilde tutulması gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Ankara Büyükşehir Belediyesi'nden Alınması Gereken Gelir Paylarının Takibinin Yapılmaması

Belediyenin Ankara Büyükşehir Belediyesinden alması gereken eğlence vergisi, otopark geliri, müze gelirleri payı ücretlerine ilişkin payların takibinin yapılmadığı görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir belediyesinin gelirleri" başlıklı 23'üncü maddesinin (c) bendinde, büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dâhil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin % 20'sinin müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, % 30'unun nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe belediyelerine ayrılacağı; aynı Kanunun (f) bendinde de park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin %50'sinin ilçe belediyelerine dağıtılacağı belirtilmektedir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Müze giriş ücretleri ile madenlerden belediyelere pay" başlıklı 97'inci maddesinde, büyükşehir belediyelerince tahsil edilen müze giriş ücretleri payının yüzde 75'inin Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca bildirilecek son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusları oranında ilgili ilçe belediyelerine dağıtılacağı hüküm altına alınmıştır.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerine göre, Haymana Belediyesi tarafından Ankara Büyükşehir Belediyesinden alınması gereken gelir paylarının tahsilinin yapılmadığı görülmüştür.

Belediye tarafından Ankara Büyükşehir Belediyesinden alınması gereken eğlence vergisi, otopark geliri, müze gelirleri paylarına ilişkin gelir paylarının tahsilinin tam olarak yapılması gerekmektedir.

BULGU 2: Telekomünikasyon Altyapı ve Şebekelerinden Alınması Gereken Geçiş Hakkı Bedellerinin Alınmaması

Belediyenin yetki ve sorumluluk alanı içinde kalan sabit ve mobil haberleşme altyapısı veya şebekelerinde kullanılan her türlü kablo ve benzeri gerece ilişkin geçiş hakkı ücretlerinin

takip ve tahsil edilmediği görülmüştür.

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun "Tanımlar ve Kısaltmalar" başlıklı 3'üncü maddesinin (s), (ş) ve (z) fıkralarında; "Geçiş Hakkı", "Geçiş Hakkı Sağlayıcısı" ve "İşletmeci" tanımlamaları yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 22'nci maddesinin birinci fıkrasında "Geçiş hakkının kapsamı" belirlenmiş, 25'inci maddesinde de işletmeci ile geçiş hakkı sağlayıcısının anlaşma serbestisi çerçevesinde geçiş hakkına ilişkin anlaşmalar yapabileceği düzenlenmiştir.

Geçiş hakkı ve bu hakka uygulanacak ücret tarifesine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından 27.12.2012 tarih 28510 sayılı Resmi Gazete'de "Sabit ve Mobil Haberleşme Altyapısı veya Şebekelerinde Kullanılan Her Türlü Kablo ve Benzeri Gerecin Taşınmazlardan Geçirilmesine İlişkin Yönetmelik" yayımlanmıştır.

Yönetmelik'te işletmeci ve geçiş hakkı sağlayıcısının geçiş hakkına ilişkin anlaşmaları, belirlenen ilkeler doğrultusunda serbestçe yapabileceği, anlaşma yapmaya ve geçiş hakkına ait ücretlerin tahsiline ise geçiş hakkına konu olan taşınmazın sahibi veya taşınmaz üzerinde hak sahibi olanların yetkili olduğu ifade edilmiştir. 01.01.2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere geçiş hakkı ücretleri tarifesi Yönetmelik'e eklenmiş olup geçiş hakkı ücretinin Geçiş Hakkı Ücret Tarifesi'nde belirtilen fiyatları aşamayacağı ve bu fiyatların her mali yılın başında Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE) oranında artırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre belediyeler tarafından tarifede tavan olarak belirtilen miktarlara da riayet edilmek suretiyle geçiş hakkı talep eden telekomünikasyon firmalarından tahsil edilmek üzere geçiş hakkı ücreti belirlenmesi ve bu ücretlerin geçiş hakkını kullanan işletmecilerden tahsil edilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede Belediyede geçiş hakkı bedeline yönelik tarife belirlenmediği, söz konusu gelirin Haymana Belediyesi tarafından tahsil edilmesi gerekirken Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından tahsil edildiği tespit edilmiştir.

Yukarıda belirtilen düzenlemeler ve açıklamalar çerçevesinde, Belediye tarafından tahsil edilmesi gereken altyapı geçiş hakkı bedelinin Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından tahsil edilmesi ve Büyükşehir Belediyesi tarafından Haymana Belediyesine bu gelirin

aktarılmaması belediyenin önemli bir gelirden mahrum kalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle söz konusu gelirlere yönelik gerekli işlemler yapılmalıdır.

BULGU 3: Belediyenin Bazı Gelirlerine Yönelik Takip ve Tahsilatların Yapılmaması

a-) İlan ve Reklam Vergisi Takip ve Tahsilatlarının Yapılmaması

Belediye tarafından, belediye sınırları içerisinde yer alan işyerlerine ait ilan ve reklam vergisinin tahakkuk ve tahsilatlarının yapılmadığı tespit edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun belediye başkanının görev ve yetkilerinin düzenlendiği 38'inci maddesinde belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etme görevi belediye başkanına verilmiştir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 12 ve 13'üncü maddelerinde; belediye sınırları ile mücavir alanlar içinde yapılan her türlü ilan ve reklamın yurt dışından gönderilen ilan ve reklamlar da dâhil olmak üzere, ilan ve reklam vergisine tabi olduğu ifade edilmiş, ilan ve reklamı kendi adına yapan veya yaptıran gerçek veya tüzelkişilerin ise verginin mükellefi olduğu belirtilmiştir. Söz konusu Kanun'un 15'inci maddesinde ise ilan ve reklam vergisinin tarife ve nispeti belirlenmiştir.

Diğer yandan, aynı Kanun'un 16'ncı maddesinde, söz konusu verginin, vergiye tabi ilan ve reklamlarda, ilan ve reklam işinin mükellefçe yapılması halinde ilan veya reklam işinin yapılmasından önce mükellef tarafından; ilan ve reklam işinin bu işi mutad meslek olarak ifa edenler tarafından yapılması halinde ise ilan ve reklam işini yapanlarca ilan veya reklamın yapıldığı ayı takip eden ayın 20'nci günü akşamına kadar verilecek beyanname üzerine, tarh ve tahakkuk ettirileceği hüküm altına alınmıştır.

Belediye tarafından 2021 yılında ilan ve reklam vergisine yönelik hiçbir tahakkuk ve tahsilat işleminin gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir.

b-) Belediye Sınırları İçerisinde Faaliyet Gösteren İşyerlerinin Çevre Temizlik Vergisi Tahakkuk ve Tahsilat İşlemlerinin Yapılmaması

Belediye sınırları içerisinde faaliyet gösteren işyerlerinin çevre temizlik vergisi tahakkuk ve tahsilatlarının yapılmadığı görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Çevre temizlik vergisi" başlıklı mükerrer 44'üncü maddesinde; Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde yer alan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binaların çevre temizlik vergisine tabi olduğu belirtilmiş, verginin mükellefinin binaları kullananlar olduğu, mükellefiyetin ise binanın kullanımı ile başlayacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan Kanun'da çevre temizlik vergisinden özel işletmelere ait herhangi bir muafiyet ve istisnaya da yer verilmemiştir.

Belediye tarafından 2021 yılında çevre ve temizlik vergisine yönelik hiçbir tahakkuk ve tahsilat işleminin gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir.

Belediye söz konusu gelirlerin takip edilememesinin sebebinin pandemi ve ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sorunlar nedeniyle uzun zamandan beri işyerlerinin kapalı tutulması ve tebligat adreslerine ulaşılamaması olduğunu ifade etmiş olsa da Belediye tarafından bahse konu edilen sebepler Kanunlara göre alınması gereken vergilerin tahakkuk ve tahsilatının hiç yapılmamasını gerektirecek sebepler değildir, nitekim söz konusu uygulamalar münferit değil genel bir durumu yansıtmaktadır.

Belediye kamu hizmetlerini aksatmadan sürdürmesi, daha sağlıklı bir finansal duruma erişmesi açısından gelirlerini özenle takip etmelidir. Bu kapsamda Belediyenin önemli gelir kalemlerinden olan ilan ve reklam vergisi ile çevre temizlik vergisinin mevzuatta belirlenen usuller doğrultusunda tahakkuk ve tahsilat işleminin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Doğrudan Teminle Yapılan Alımlarda Hatalı Uygulamalar Bulunması

Doğrudan teminle yapılan alımlarda, işlerin teknik özelliklerinin belirtilmediği, parasal limit dâhilindeki alımlarda yasaklılık teyidinin yapılmadığı ve belli bir süreyi ihtiva eden alımların sözleşmeye bağlanmadığı görülmüştür.

A) Mal, Hizmet ve Yapım İşlerine İlişkin Doğrudan Temin Alımlarında İşlerin Teknik Özelliklerinin Belirtilmemesi

Belediye tarafından doğrudan teminle gerçekleştirilen mal, hizmet ve yapım işlerinde, işlerin teknik özelliklerinin belirtilmediği görülmüştür.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin 22.1.1.2 maddesinde; "*Söz konusu hükümler uyarınca anılan maddede belirtilen nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasında kolaylık sağlanması amaçlanmış olmakla birlikte, ihtiyacın niteliğine göre, ilan yapılması, teminat alınması, ihale*

komisyonu kurulması, isteklilerde belirli yeterlik kriterlerinin aranması ile şartname ve sözleşme düzenlenmesi gibi hususlar idarelerin takdirindedir.” denilmektedir.

Yukarıda yer verilen Tebliğ’de idareye tanınmış takdir hakkı sınırsız nitelikte olmayıp bütün mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin nitelikleri belirlenmeden yapılabileceği anlamına gelmemektedir. Burada tanınan yetki daha çok standart malzemelerin alımında getirilen bir kolaylık olarak görülmelidir. Ancak, genel olarak doğrudan teminle yapılan mal ve hizmet alımlarında ve yapım işlerinde işin teknik özelliklerinin gösterildiği belgelerin düzenlenmesi hem ihtiyaçların görülmesi hem de bu ihtiyaçların istenen nitelikte olup olmadığını kontrol eden komisyonların görevlerini yerine getirmesinde önem arz etmektedir. Yapılan incelemede, doğrudan teminle gerçekleştirilen işlere ilişkin ayırt edici teknik özelliklere yer verilmediği tespit edilmiştir.

Belediye tarafından doğrudan teminle gerçekleştirilen mal, hizmet ve yapım işlerinde işlerin teknik özelliklerinin belirtilmesi gerekmektedir.

B) Parasal Limit Dâhilindeki Doğrudan Temin Alımlarında Yasaklılık Teyidinin Yapılmaması

Belediye tarafından yapılan parasal limit dâhilindeki doğrudan temin alımlarında yasaklılık teyidinin yapılmadığı görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’na göre doğrudan temin ile yapılan alımlarda alım yapılacak kişinin ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığının teyit edilmesi zorunlu değildir. Ancak, parasal limit dâhilindeki doğrudan teminle yapılan alımlarda istisnai olarak yasaklılık teyidi gerekmektedir.

Kamu İhale Genel Tebliği’nin “Teyit işlemleri” başlıklı 30.5’inci maddesinin 30.5.4’üncü bendinde, “4734 sayılı Kanun’un 22’nci maddesi uyarınca doğrudan temin yoluyla alım yapılması halinde alım yapılacak kişi ya da firmanın ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığı teyit ettirilmeyecektir. Ancak, anılan Kanunun 22’nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen parasal limit dâhilinde yapılan alımlarda, alım yapılacak gerçek veya tüzel kişinin Kurumun internet sayfasındaki yasaklılar listesinde bulunup bulunmadığının kontrol edilmesi ve yasaklı olduğunun belirlenmesi durumunda, söz konusu kişiden alım yapılmaması gerekmektedir” ifadesi yer almaktadır.

Söz konusu Tebliğ hükmü uyarınca, doğrudan teminin sadece (d) bendine göre belirlenen limit dâhilinde yapılan alımlarda, alım yapılacak kişinin ihalelere katılmaktan yasaklı olup olmadığının teyit edilmesi zorunlu olup, bahsi geçen kişinin yasaklı olduğunun anlaşılması hâlinde bu kişiden alım yapılmamalıdır. Yapılan incelemede, idare tarafından gerçekleştirilen doğrudan temin kapsamındaki alımlarda Kamu İhale Kurumunun internet sayfasından yasaklılık teyitlerinin yapılmadığı görülmüştür.

Belediye tarafından 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre parasal limitler dâhilinde yapılan alımlarda yasaklılık teyidinin yapılması gerekmektedir.

C) Doğrudan Temin Kapsamında Yapılan Bazı Alımların Belli Bir Süreyi İhtiva Etmesine Rağmen Sözleşmeye Bağlanmaması

Belediyenin yapmış olduğu doğrudan temin alımları belli bir süreyi içermesine rağmen söz konusu alımlarla ilgili sözleşme yapılmadığı görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Doğrudan temin" başlıklı 22'nci maddesinde, Kanun'un kapsamına giren idarelerin hangi hallerde ihtiyaçlarını ilan yapılmaksızın ve teminat alınmaksızın doğrudan temin usulüyle temin edebileceği tahdidi olarak sayılmıştır. Kanun kapsamında yapılacak alımlarda sözleşme imzalanma zorunluluğu "İhalenin sözleşmeye bağlanması" başlıklı 46'ncı maddesinde; "*Yapılan bütün ihaleler bir sözleşmeye bağlanır. Sözleşmeler idarece hazırlanır ve ihale yetkilisi ile yüklenici tarafından imzalanır. ...*" şeklinde belirtilmiştir.

4734 sayılı Kanun'un ilk halinde bir ihale usulü olan doğrudan temin usulü 4964 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 12'nci maddesi ile bir ihale usulü olmaktan çıkarılmıştır. Kamu İhale Genel Tebliği'nin "Doğrudan temine ilişkin açıklamalar" başlıklı 22'nci maddesinin 22.1.1.3 numaralı alt bendinde, "*Bu madde kapsamında alımı yapılacak malın teslimi veya hizmetin ya da yapım işinin belli bir süreyi gerektirmesi durumunda, alımın bir sözleşmeye bağlanması zorunlu olup bir defada yapılacak alımlarda sözleşme yapılması idarelerin takdirindedir. Buna karşılık, 22'nci maddenin (c) bendi kapsamında yapılan alımlarda ise madde metninde belirtildiği üzere sözleşme yapılması zorunludur.*" hükmü yer almaktadır.

Yapılan incelemede, doğrudan teminle yapılan bazı alımların belli bir süreyi ihtiva ettiği ancak bu alımlar için herhangi bir sözleşme imzalanmadığı görülmüştür.

Belediyenin doğrudan teminle yapmış olduğu alımlardan belli bir süreyi içerenlerle ilgili sözleşme yapılması gerekmektedir.

BULGU 5: Yapım İşlerinde Alt Yükleniciye Yaptırılan İş Kısımlarının Mevzuatın Belirlediği Limitlerin Üzerinde Olması

Belediye tarafından ihale edilen yapım ve hizmet işlerinde alt yüklenicilere, mevzuatta belirlenen sınırın üzerinde iş yaptırılmıştır.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "Alt yüklenicilerin çalıştırılması ve sorumlulukları" başlıklı 20'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında işin tamamı alt yüklenicilere yaptırılamayacağı gibi işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle veya teknik zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumu hariç, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin %30'unu; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %50'sini geçemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Öte yandan söz konusu maddenin 11'nci fıkrasında Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Tebliğinin eki Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Listesindeki BII/BIII grubu işlerde, alt yükleniciye yaptırılacak işin imalat grubu olarak ayrılabilir nitelikteki işler kapsamında olması gerekeceği ayrıca, BII/BIII grubu işlerde, sözleşmeye konu işin bütününün karakteristiğini yansıtan kısımları da, bir bütün halinde alt yükleniciye yaptırılamayacağı ifade edilmiştir.

Hizmet İşleri Genel Şartnamesi'nin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde alt yüklenicinin, idarenin onayıyla sözleşme konusu işin nev'i itibarıyla bir kısmını yüklenici adına ve ona bağlı olarak gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiyi ifade ettiği belirtilmiştir. Söz konusu Şartname'nin 18'inci maddesinde alt yüklenici çalıştırılmasının idarenin iznine tabi olduğu işlerde, işin nevi itibarıyla idarece izin verilen kısımlarını yapacak alt yüklenicilerin isimleri ve yapacakları iş bölümlerini, işin bütününü, hiçbir suretle alt yükleniciye yaptırmamak kaydıyla, idarenin onayına sunacağı hüküm altına alınmıştır.

Belediyenin 2021/227728 sayılı ihale kayıt numaralı "Bina Yapım İşİ" sözleşmesinin "Alt yükleniciler" başlıklı 15'inci maddesinde işin %77,40'ının alt yüklenici tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Öte yandan 2020/38594 sayılı ihale kayıt numaralı "Park Bahçeler ve Yeşil Alanların Bakımı, Onarımı İşlerinde İhtiyaç Duyulan Araçların Şoförsüz Kiralanması" hizmet işinde ihale 4.118.400,00 TL bedel ile bir firmaya ihale edilmiş ve ihaleyi alan firma ile bir başka firma arasında yapılan alt yüklenici sözleşmesi ile işin tamamı 3.684.600,00 TL bedel ile devredilmiştir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri çerçevesinde alt yüklenici çalıştırılması ancak belirli şartlar altında, belediyenin izni doğrultusunda mümkündür. Alt yüklenici çalıştırılması konusunda belediyenin mevzuatta belirlenen hükümlere uymaması saydamlık, rekabet, eşit muamele gibi temel ihale ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir.

BULGU 6: Avans Ödemelerinde Hatalı Uygulamalar Yapılması

Belediye tarafından gerçekleştirilen ön ödemelerde mevzuata aykırı uygulamalar yapıldığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Ön ödeme" başlıklı 35'inci maddesinde, harcama yetkilisinin uygun görmesi ve karşılığı ödeneğin saklı tutulması kaydıyla, ilgili kanunlarda öngörülen haller ile gerçekleştirme işlemlerinin tamamlanması beklenilemeyecek ivedi veya zorunlu giderler için avans vermek veya kredi açmak suretiyle ön ödeme yapılabileceği, verilecek avansın üst sınırlarının merkezî yönetim bütçe kanununda gösterileceği, her mutemetin ön ödemelerden harcadığı tutara ilişkin kanıtlayıcı belgeleri, ilgili kanunlarında belirtilmemiş olması halinde avanslarda bir ay, kredilerde üç ay içinde muhasebe yetkilisine vermek ve artan tutarı iade etmekle yükümlü olduğu belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 160 İş avans ve kredileri hesabı ile ilgili olarak "Hesaba ilişkin işlemler" başlıklı 125'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, bir iş için verilen avansın yalnızca o iş için kullanılacağı, verilen avans kapatılmadan aynı kişi üzerinde tekrar avans verilemeyeceği ve avansın verildiği tarihten önce yapılan harcamalara ait belgelerin kabul edilmeyeceği ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre, mutemetlerin ön ödemelerde yasal sürelerle uymaları, avansları verildiği iş için kullanmaları ve üzerlerindeki avansı kapatmadan tekrar avans kullanmamaları gerekmektedir.

Yapılan incelenmeler sonucunda, mutemetlerin avanslardan harcadığı tutara ilişkin kanıtlayıcı belgeleri bir ay içinde muhasebe yetkilisine vermedikleri, bir iş için verilen avansı başka iş için kullandıkları, verilen avans kapatılmadan tekrar avans kullandıkları görülmüştür.

Belediye tarafından gerçekleştirilen ön ödemelerin mevzuata uygun bir şekilde yapılması gerekmektedir.

BULGU 7: Borçlanma Sınırının Aşılması

Belediyenin borç stokunun, bütçe gelirlerinin yeniden değerlendirme oranıyla artırılması sonucu oluşan yasal sınırın üzerinde olduğu görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Borçlanma" başlıklı 68'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (d) ve (f) bentlerinde; "*d) Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Bu miktar büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanır. f) Belediyelerin ileri teknoloji ve büyük tutarda maddî kaynak gerektiren alt yapı yatırımlarında Cumhurbaşkanınca kabul edilen projeleri için yapılacak borçlanmalar (d) bendindeki miktarın hesaplanmasında dikkate alınmaz. Dış kaynak gerektiren projelerde Hazine Müsteşarlığının görüşü alınır.*" hükmüne yer verilmiştir.

İçişleri Bakanlığının "Borçlanmalar" konulu 21.02.2005 tarih ve 45201 sayılı genel yazısının dördüncü paragrafında; "*Borçlanma talebinde bulunan belediyeler toplam borç stoklarını hesaplamak veya tespit etmek amacıyla; Hazine Müsteşarlığı, Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, ilgili Sosyal Sigortalar Kurumu il müdürlüğü, İller Bankası Genel Müdürlüğü, ilgili vergi dairesi müdürlüğü ve ilgili TEDAŞ biriminden alacakları yapılandırılmış, kesinleşmiş veya diğer şekilde borç durumuna ilişkin belgelere göre gerekli hesaplamayı yaparak borçlanma talep dosyasına ekleyeceklerdir. Bu belgelere ilave olarak, belediyenin piyasaya ve personeline borcunun olup olmadığı, varsa borç miktarı belediye başkanı tarafından imzalanmak suretiyle ayrıca borçlanma talep dosyasına eklenecektir.*" denilmek suretiyle borç stokunun belirlenmesinde, İller Bankası kredileri, banka kredileri, dış krediler, Hazineye olan borçlar ve tüm bunların faizleri ile birlikte, vergi ve Sosyal Güvenlik Kurumu borçlarının ve piyasa borçlarının da (bütçe emanetleri) dikkate alınması gerektiği öngörülmüştür.

Bu haliyle, yukarıda sayılan kalemlerin toplanması suretiyle hesaplanan borç stoku, Belediyenin ya da bağlı idarelerinin kesinleşmiş bütçe gelirlerinin yeniden değerlendirme oranıyla arttırılan miktarını (büyükşehir belediyelerinde bu miktarın 1,5 katını) geçiyorsa belediyeler borçlanma yapamayacaktır.

Yapılan incelemede, Belediye'nin borç stokunun 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilen sınırın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Şöyle ki; Haymana Belediyesi'nin en son

kesinleşmiş bütçe gelirleri 2020 yılı gelir kesin hesabına göre 33.371.402,20 TL olup, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenen yeniden değerlendirme oranı olan %9,11 oranı ile artırılması sonucu elde edilen rakam 36.411.536,94 TL'dir. Bu tutar Belediye'nin 2021 yılı için borçlanabileceği miktarın üst sınırını belirlemektedir. Belediye'nin borç stokunun 47.451.021,36 TL olduğu ve borçlanma sınırını 11.039.484,42 TL aştığı görülmüştür. Belediye'nin borçlarına yönelik tabloya aşağıda detayları ile yer verilmiştir.

Tablo 9: Borç Stokunun Hesabı Tablosu

Kısa ve Uzun Vadeli Hesap Kodu	Kısa ve Uzun Vadeli Hesap Adı	Borç Toplamı (TL)
300-400	Banka Kredileri Hesapları	23.980.989,84
303-403	Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesapları	945,89
320	Bütçe Emanetleri Hesabı	8.387.898,29
360	Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabı	3.178.930,57
361	Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hesabı	8.486.201,57
368-438	Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesapları	1.257.935,05
381-481	Gider Tahakkukları Hesapları	2.158.120,15
Genel Toplam		47.451.021,36
Borçlanma Sınırı		36.411.536,94
Borçlanma Sınırı Aşılan Tutar		11.039.484,42

BULGU 8: Gecekondu Fonundaki Paraların Amacı Dışında Belediyenin Diğer Harcamalarında Kullanılması

Belediyenin gecekondu fonu kapsamındaki gelirlerinin, mevzuatta belirtilen yerler yerine cari harcamalarda kullanıldığı görülmüştür.

775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun 12'nci maddesinde, bu Kanun'daki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla temin edilen gelirlerin, ilgili belediyelerce açılacak özel hesaplarda toplanarak birer fon teşkil edileceği belirtilmektedir.

Aynı Kanun'un 13'üncü maddesinde de, 12'nci madde gereğince teşkil edilen fonda toplanan paraların, belediyelerce, Toplu Konut İdaresinin izni alınmak şartıyla; bu Kanun'daki amaçlarda kullanılmak üzere arsa sağlanmasında, Toplu Konut İdaresince onanan plan ve projelere göre halk konutu, nüve konut veya geçici misafir konutu yapılmasında, ıslah olunacak gecekondu bölgeleri ile yeniden tesis edilecek önleme bölgelerinin yol, meydan, kanalizasyon, su, elektrik ve benzerleri gibi kamu hizmet ve tesislerinin Toplu Konut İdaresince onanan projelerine göre yapılmasında veya onarılmasında ve kendi bütçe imkanlarıyla karşılanamayan

ve fakat bu Kanun gereğince yapılması gereken tespit, harita alımı, plan ve projelendirme hizmetlerinde kullanılacağı hüküm altına alınmıştır.

Mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere ilgili fonda biriken paralar 775 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesinde açıklanan yerlerde kullanılabilir, bunun dışındaki yerlerde kullanılamayacaktır.

Belediyenin hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde; gecekondü fonu kapsamındaki gelirlerin 775 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesinde açıklanan yerlerde kullanılması gerekmesine rağmen Belediyenin cari harcamalarında kullanıldığı görülmüştür.

Belediyenin gecekondü fonu kapsamındaki gelirlerinin, mevzuatta belirtilen yerlerde kullanılması gerekmektedir.

BULGU 9: Taşınmazların Standart Formlara Uygun Kaydedilmemesi ve Cins Tashihlerinin Yapılmaması

Belediyeye ait taşınmazların, Kamu İdarelerine Ait Taşınmaz Kaydına İlişkin Yönetmelik ekinde yer alan formlara uygun olarak kaydedilmediği ve taşınmazların cins tashihlerinin yapılmadığı görülmüştür.

Kamu idarelerinin taşınmaz kayıtlarına ilişkin usul ve esaslar, 02.10.2006 tarih 26307 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'te belirlenmiştir. Yönetmeliğin "Kayıt Şekli" başlıklı 7'nci maddesi uyarınca idareler, taşınmaz kayıt ve kontrol görevlileri aracılığıyla tapuya kayıtlı olan taşınmazlarını, tapuya kayıtlı olmayan taşınmazlarını, orta mallarını, genel hizmet alanlarını ve sınırlı ayni hak ile kişisel hak ve tahsislerini ilgisine göre Yönetmelik ekinde yer alan formlara kaydetmelidir. İlgili formlar Mali Hizmetler Birimi tarafından konsolide edilerek taşınmaz icmal cetveli oluşturulmalıdır. Taşınmaz icmal cetveli; taşınmazların adedi, yüzölçümü ve değerinin sütunlarda her bir taşınmaz cinsi için ayrı ayrı takip edilmesini sağlayan cetveldir. Tapu kayıtları envantere, envanter kayıtları sonucunda oluşan taşınmaz icmal cetvelleri ise muhasebe kayıtlarına esas teşkil etmektedir.

Yapılan incelemelerde taşınmazların kaydına ilişkin ilgili Yönetmelik ekinde yer alan formların düzenlenmediği görülmüştür. Taşınmaz formlarının konsolide edilmesi sonucu oluşturulan taşınmaz icmal cetvelleri de Ek-7'de yer alan forma uygun hazırlanmamıştır. Bu

durum, muhasebe kayıtlarına da esas teşkil eden taşınmaz icmal cetvellerinin doğru bilgi içermemesine yol açmaktadır.

Aynı Yönetmelik'in "Cins tashihlerinin yapılması" başlıklı 10'uncu maddesi uyarınca kamu idarelerinin mülkiyetlerinde, yönetimlerinde veya kullanımlarında bulunan taşınmazların, mevcut kullanım şekli ile tapu kayıtlarının birbirleriyle uyumlu olması gerekmektedir. Taşınmazların mevcut kullanım şekilleri ile tapu kayıtları karşılaştırıldığında; mevcut kullanım şekli yol, otopark, su deposu, mezarlık, resmi kurum, sosyal tesis olan bazı taşınmazların, tapu kayıtlarında arsa olarak yer aldığı görülmektedir.

Söz konusu durum Belediyenin bilançosunda duran varlıklar hesap grubunun tam ve doğru bilgiyi yansıtmamasına ve mali tablolarda arsa olarak görüldüğü için amortisman ayrılmayan yeraltı yerüstü düzenleri ve binalar nedeniyle faaliyet sonuçları tablosunun da hatalı görünmesine yol açmaktadır.

Belediyenin mali tablolarında, maddi duran varlıklar hesap grubunun tam, doğru ve güvenilir bilgi içermesi için, Belediyeye ait taşınmazların ilgili Yönetmelik'te yer alan formlara uygun olarak kaydedilmesi ve taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kayıtlarının birbirleriyle uyumlu olmadığı durumlarda, tapu kaydının, mevcut kullanım şekline uygun olarak cins tashihlerinin yapılmasının sağlanması gerekmektedir.

BULGU 10: Bütçe Emanete Alınan Tutarların Emanete Alınma Sırasına Göre Ödenmemesi, Muhasebe İşlem Fişine Bağlanması Gereken Belgelerin Eklenmemesi

Bütçe Emanetleri Hesabından yapılan ödemelerde, bütçe emanetlerine alınması sırasında oluşturulan muhasebeleştirme belgesinin bir nüshasının muhasebe işlem fişine eklenmediği, ödemelerin ilgililerine muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre yapılmadığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Ödenemeyen giderler ve bütçeleştirilmiş borçlar" başlıklı 34'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, "*Kamu idarelerinin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderler, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenir. Ancak, sırasıyla kanunları gereğince diğer kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, prim, fon kesintisi, pay ve benzeri tutarlara, tarifeye bağlı ödemelere, ilama bağlı borçlara, ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük*

getirecek borçlara ve ödenmesi talep edilen emanet hesaplarındaki tutarlara öncelik verilir.” denilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 249’uncu maddesinde; Bütçe emanetine alınan tutarlardan gerek mali yıl içinde, gerekse yılı geçtikten sonra yapılacak ödemeler için muhasebe işlem fişi düzenleneceği, bütçe emanetlerine alınan tutarların muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ilgililerine ödeneceği, tutarın emanete alınması sırasında istihkak sahibine verilen veya istihkak sahibine verilemediği için muhasebe biriminde saklanan muhasebeleştirme belgesinin bir nüshasının muhasebe işlem fişine bağlanacağı, emanete alınan tutar bir defada ödenemediği takdirde, daha sonra yapılacak ödemelere ilişkin fişe, ilk ödemeye ait fişin yevmiye tarih ve numarasının yazılması gerektiği belirtilmiştir.

Buna göre, bütçe emanetlerinden yapılan ödemelerin muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ilgililerine ödenmesi, muhasebe işlem fişine muhasebeleştirme belgesinin bir nüshasının bağlanması, emanete alınan tutar bir defada ödenemediği takdirde, ayrıca ilk ödemeye ait fişin yevmiye tarih ve numarası ile bir hesap pusulasının eklenmesi gerekmektedir.

BULGU 11: Sosyal Yardımlarda İzlenecek Usul ve Esasları Belirleyen Yönetmelik Düzenlenmemesi

Belediyece ihtiyaç sahiplerine gıda yardımı, encümen kararı ile nakdi yardım yapıldığı fakat bu yardımların nasıl yapılacağına yönelik usul ve esasları içeren bir yönetmeliğin hazırlanmadığı anlaşılmıştır.

T.C. Anayasası’nın “Yönetmelikler” başlıklı 124’üncü maddesinde; *“Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.”*

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Belediyenin Görev ve Sorumlulukları” başlıklı 14’üncü maddesinde; *“sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır*

...” denilmiştir.

“Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15’inci maddesinin (b) bendinde ise; belediyeye, yetkili olduğu konularda yönetmelik çıkarma yetkisi vermiştir.

Belediyece, doğal afetler nedeniyle yapılacak nakdi yardımlara yönelik olarak 06.10.2018 tarihinde 2018/136 sayılı meclis kararının alındığı, kurulan hasar tespit komisyonunun raporuna göre nakdi yardımın yapıldığı, aynı olarak yapılan sosyal yardımlara ilişkin herhangi bir usulün olmadığı anlaşılmıştır.

Bu meyanda Belediyece,

- Aynı ve nakdi yardımın kapsamını, bu yardımların ilgililere ulaştırılmasında izlenecek usul ve esasları düzenleyen,

- Bu hizmet kapsamında yetkili ve sorumlu olacak kişi ve/veya komisyonların görevlendirilme usulü, yetki ve sorumluluklarını belirleyen,

- İhtiyaç sahiplerinin belirlenmesinde yetkililerce hangi belge ve objektif kriterlerin aranacağını kapsayan,

Kanun'un ilgili hükmünün uygulanmasını sağlamak üzere bir yönetmelik çıkarılmalı ve yardımlar bu yönetmelik hükümleri çerçevesinde yapılmalıdır.

BULGU 12: Temsil Ağırlama Ödeneğinin Kullanımında Hatalı Uygulamalar Bulunması

Temsil, ağırlama ve tören giderlerinin başkanlık makamı dışında birimlerce ve temsil ağırlama ödeneği haricindeki ödenekten kullanıldığı görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun; "Bütçe ilkeleri" başlıklı 13'üncü maddesinde;

".....

n) *Kamu hizmetleri, bütçelere konulacak ödeneklerle, mevzuatla belirlenmiş yöntem, ilke ve amaçlara uygun olarak gerçekleştirilir.*

o) *Bütçelerde, ödenekler belirli amaçları gerçekleştirmek üzere tahsis edilir.*" hükmü yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediye başkanının görev ve yetkileri" başlıklı 38'inci maddesinde temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak belediye başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Aynı Kanun'un "Belediyenin giderleri"

başlıklı 60'ıncı maddesinde de temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderlerinin belediye giderleri arasında olduğu belirtilmiştir.

Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırlama ve Tören Giderleri Yönergesi'nin "Kapsam" başlıklı 2'inci maddesinde *"Bu Yönerge, belediye idaresinin başı ve temsilcisi olan belediye başkanının bu sıfatının gereği olarak yapacağı temsil, ağırlama ve tören giderleri konusunda uyacağı kuralları kapsar."* denilmektedir.

Aynı Yönerge'nin 3'üncü maddesinde de *"Temsil-ağırlama ve tören giderlerinin konu, kapsam ve miktarının tayini Belediye başkanının takdirine tabidir...."* ifadesine yer verilmiştir. Bu hükümler çerçevesinde Belediye Başkanının üst yönetici sıfatı ile belediyeyi temsile yetkili olduğu ve bu giderlerin başkanın takdir yetkisinde bulunduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerine göre, temsil, ağırlama ve tören giderlerinin Başkanlık Makamı tarafından ve temsil ağırlama ödeneğinden gerçekleştirilmesi gerekmesine rağmen, Fen İşleri Müdürlüğü ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından ve temsil ağırlama ödeneği dışındaki ödenekle gerçekleştirildiği görülmüştür.

Temsil, ağırlama ve tören giderlerinin başkanlık makamı tarafından ve temsil ağırlama ödeneğiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 13: Taşınmaz Kira Gelirlerinin Nazım Hesaplarda İzlenmemesi

Belediye tarafından kiraya verilen taşınmazların kira gelirlerinin ilgili nazım hesaplarda takip edilmediği görülmüştür.

Taşınmaz kira gelirlerinin kaydedilmesine yönelik Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinde düzenleme olmamasına karşın, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün "Taşınmazlara ilişkin işlemler" konulu 26.11.2014 tarihli ve 90192509-210.05.02-13278 Sayılı Genel Yazısıyla 993- Maddi duran varlıkların kira ve irtifak hakkı gelirleri hesabı ve 999-Diğer nazım hesaplar karşılığı hesabı ihdas edilmiştir. Söz konusu yazı doğrultusunda kiraya verilen taşınmazların gelirlerinin 993- Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabına ve karşılığı hesap olarak 999- Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı hesabına kaydedilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede, belediye tarafından kiraya verilen taşınmazların, Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün Genel Yazısına göre kaydedilmediği görülmüştür.

Belediye tarafından kiraya verilen taşınmazların kira gelirlerinin ilgili nazım hesaplarda takip edilmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>